

Jaarverslag 2023

Onrijwillige zorg

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Motivatie en verantwoording koerswijziging	4
3	Reflecteren en leren	5
	3.1 Brainstormsessie; van Wzd-commissie naar kennistafel	5
	3.2 Terugblik op onvoorziene actiepunten 2023	5
	3.3 Terugblik op voorziene actiepunten 2023	6
	3.4 Overige ontwikkelingen	8
4	Clïent en praktijk	10
5	Voorgenomen koers 2024	11
6	Jaarverslag onvrijwillige zorg in duidelijke taal	14
7	Reactie centrale cliëntenraad en centrale verwantenraad	18
	7.1 Reactie centrale cliëntenraad	18
	7.2 Reactie centrale verwantenraad	19

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) vraagt aan zorginstellingen, op basis van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (Wzd), tweemaal per jaar een kwantitatieve analyse en eenmaal per jaar een kwalitatieve analyse aan te leveren. Dit is het jaarverslag over 2023, welke de kwalitatieve analyse vervangt. Dit jaarverslag is opgesteld door de leden van de Wzd-procesgroep van Esdégé-Reigersdaal en voorgelegd aan de centrale cliëntenraad (CCR) en centrale verwantenraad (CVR).

Motivatie en verantwoording koerswijziging

E

sdégé-Reigersdaal kiest dit jaar voor het opstellen van een jaarverslag in plaats van het format voor de kwalitatieve analyse te volgen. De reden voor deze verandering is dat er in het afgelopen jaar een aantal wijzigingen rondom de uitvoering van de Wzd binnen Esdégé-Reigersdaal zijn doorgevoerd. Esdégé-Reigersdaal heeft de ontwikkelingen rondom de Wzd nauwlettend gevolgd en keuzes gemaakt.

Keuzes, waarin de focus is gelegd op de visie en het concreter maken van de geest van de wet, in plaats van de letter van de wet. Dit om de kwaliteit van leven van de cliënt te vergroten en de administratieve last te verkleinen. Het voeren van het goede gesprek, zonder dat dit belemmerd wordt door termijn en personen vinden we binnen Esdégé-Reigersdaal belangrijk. Dit staat ook omschreven in de 'visie op verantwoorden'.

Een aanvullende manier om de werkwijze met betrekking tot onvrijwillige zorg verder vorm te geven is de deelname aan het project 'Zinnig en simpel verantwoorden', een initiatief vanuit de Nederlandse Zorgautoriteit en de overheid. In dit project gaat Esdégé-Reigersdaal samen met andere zorgorganisaties en onder leiding van KPMG experimenteeruimte pakken.

W

we kunnen concluderen dat zorg en dwang zich moeilijk tot elkaar verhouden en dat het vinden van de juiste weg om met onvrijwillige zorg om te gaan op verschillende vlakken moeilijk is. Zowel intern als extern is er grote moeite om tot een goede werkwijze te komen. Er is echter ook al veel verzameld. Intern levert de evaluatie door clustermanagers en gedragsdeskundige aanwijzingen voor aanpassing van de interne werkwijze. Extern is de VGN zeer concreet in hun aanbevelingen over onvrijwillige zorg. Alles valt of staat echter met een heldere visie op onvrijwillige zorg.“

“In een evaluatie van de toepassing van onvrijwillige zorg met clustermanagers en gedragsdeskundigen zijn verbeterideeën opgehaald. Wat goed gaat in de uitvoering van de Wzd is dat we op een andere manier kijken, afbouw van onvrijwillige zorg onderzoeken, steeds meer de dialoog met elkaar voeren op clusters en de wet beter geïmplementeerd is in de organisatie dan haar voorganger. Wat niet goed gaat is de administratieve last en het werkproces, het stappenplan en de inzet van de niet bij de zorg betrokken functionaris, verwerking in het ECD, aanvragen van verlof/noodmaatregelen, de rol van de Wzd-functionarissen en het maken van beleid in relatie tot onze visie en communicatie daarover.”

**Onze visie op zorg en vrijheid,
geschreven door de raad van bestuur van Esdégé-Reigersdaal**

Ind 2022 is in het eerste evaluatierapport over de WvGGZ en Wzd (opgesteld door ZonMW) vastgesteld dat de Wzd in belangrijke mate is mislukt en er

aanpassingen noodzakelijk zijn. Esdégé-Reigersdaal vindt het belangrijk dat er erkenning is voor het feit dat het anders moet en geluisterd wordt naar de signalen vanuit de zorgorganisaties.

3.1 Brainstormsessie; van Wzd-commissie naar kennistafel

Esdégé-Reigersdaal is in 2023 zoekende geweest hoe zich te verhouden tot de Wzd. Hoewel er in de kwalitatieve analyses over 2022 actiepunten voor 2023 zijn gesteld, heeft 2023 er anders uitgezien. Er is in januari 2023 gestart met een brainstormsessie met onder andere de raad van bestuur. Hierin is de langere termijn visie van Esdégé-Reigersdaal op onvrijwillige zorg besproken.

De Wzd-commissie werd opgeheven om een start te maken richting een kennistafel. Een kennistafel maakt onderdeel uit van het procesgericht werken binnen Esdégé-Reigersdaal. Bij deze kennistafel worden de inhoudelijke afwegingen met elkaar besproken en vastgelegd.

3.2 Terugblik op onvoorziene actiepunten 2023

De brainstormsessie met de raad van bestuur heeft gemaakt dat er verschillende acties zijn uitgezet. Omdat deze van invloed zijn op de gestelde actiepunten voor 2023, worden deze eerst gedeeld.

- De Wzd-functionaris een onafhankelijke positie bieden. De Wzd-commissie is beëindigd en opgesplitst naar een Wzd-procesgroep en een groep Wzd-functionarissen. Dit ter voorbereiding van het opnemen van de onvrijwillige zorg in een kennistafel.
- Interne afstemming tussen Wzd-functionarissen, Wzd-procesgroep en raad van bestuur. Deze groepen hebben regelmatig met elkaar en de raad van be-

stuur overlegd. Hierdoor is duidelijker geworden wat Esdégé-Reigersdaal te doen staat met betrekking tot onvrijwillige zorg. Namelijk meer de visie en de geest van de wet gaan nastreven.

- Taken en verantwoordelijkheden beter duiden. Dit punt is nog ingewikkeld. Gezien de interne en externe ontwikkelingen, is dit nog niet beter gededd.
- Binnenkomende vragen/toetsingen beter coördineren. Dit is opgepakt middels centrale e-mailadressen en wordt nu beter bijgehouden.
- Stappenplan herzien. In afwachting van externe ontwikkeling is dit punt nog niet opgepakt in 2023.
- Onvrijwillige zorg beoordelen door middel van bezoeken. Er zijn meer locatiebezoeken afgelegd, maar nog geen beoordelingen op deze wijze. Wel is kennis vergroot door deze bezoeken en meer verbinding gelegd tussen praktijk en beleid.
- Per team een aandachtsfunctionaris onvrijwillige zorg aanstellen. Gezien de onduidelijkheid rondom de Wzd is dit nog niet opgepakt.
- Onvrijwillige zorg een vast onderdeel laten zijn bij de afdeling Leren & Ontwikkelen. Er worden gesprekken gevoerd hoe de onvrijwillige zorg beter ingebed kan worden bij de afdeling.
- Werken aan het imago van onvrijwillige zorg. Er is hard gewerkt aan verbinding met de clusters. Bij uitdagingen is er door de Wzd-procesgroep ondersteuning geboden, wat als positief werd ervaren waardoor clusters weer kansen zagen. Daarnaast wordt de Wzd regelmatig onder de aandacht gebracht via Leren & Ontwikkelen, nieuwsbrieven en het intranet.
- Onderzoeken hoe er omgegaan kan worden met de medische Wzd-functionaris in verband met het artsentekort. De IGJ is ingelicht over het artsentekort en dit is ook merkbaar geweest bij de Wzd-uitvoering. Niet altijd kon een arts betrokken worden, waar dit wel gevraagd werd door de Wzd. We hebben in die situaties overlegd en naar de beste oplossing gezocht.

3.3 Terugblik op voorziene actiepunten 2023

Kijkend naar de actiepunten voor 2023 heeft dit concreet betekend:

- Trainen Wzd-functionarissen: In 2022 werd Esdégé-Reigersdaal geconfronteerd met uitval van Wzd-functionarissen. Daarom is er een grotere groep collega's betrokken, zodat het minder kwetsbaar zou zijn. Begin 2023 zijn er 8 medewerkers opgeleid tot Wzd-functionaris, waarvan 2 basisartsen. In 2023 bestond het team van Wzd-functionarissen uit 4 gedragsdeskundigen en 1 basisarts waardoor de bezetting weer op niveau is gekomen.
- Wzd in het ECD (PUUR GHZ dossier): De Wzd-procesgroep heeft, samen met het zorginhoudelijk beheer van PUUR, gesprekken gevoerd met ontwikkelaar 'Ecare' over het navolgbaar maken van de onvrijwillige zorg in PUUR. Hier wordt momenteel nog aan gewerkt. Het vastleggen in PUUR wordt als omslachtig, administratief te intensief en beperkend ervaren. De

prioriteit is om goede evaluaties met cliënt/vertegenwoordiger te houden en vast te leggen in de dossiers.

- Van Stappenplan naar Maatwerk in Dialoog: Op 16 mei 2023 heeft minister Helder het advies 'van stappenplan naar maatwerk in dialoog' in ontvangst genomen. Esdégé-Reigersdaal heeft hier met verschillende organisaties en met de VGN op landelijk niveau over gesproken. In samenwerking met Amerpoort en Philadelphia heeft Esdégé-Reigersdaal nagedacht hoe de daarin gedeelde uitgangspunten en voorstellen concreet gemaakt kunnen worden. Uiteindelijk heeft de VGN aangegeven spoedig zelf met duiding te komen waardoor de samenwerking met Amerpoort en Philadelphia is gestopt. Er zijn bestuurlijke afspraken opgesteld en gedeeld welke de VGN niet heeft ondertekend. Esdégé-Reigersdaal staat achter het standpunt van de VGN en wil verdergaan met het maken van eigen beleid op onvrijwillige zorg op basis van de organisatievisie. Dit beleid gaat verder dan de bestuurlijke afspraken.

Praktijkvoorbeeld: De sambaballen

en mannelijke cliënt, woonachtig in een flat, heeft van de dagbesteding een sambabal gekregen. Dit, om op een leuke manier actief bezig te zijn. De sambabal sloeg dusdanig positief aan bij de cliënt dat hij van een derde nog een extra sambabal heeft gekregen.

Cliënt zijn dag- en nachtritme is al langere tijd niet geheel optimaal. Dit maakt dat cliënt in de weer was met de sambaballen. Zo ook in de nacht. Vol enthousiasme gingen de sambaballen heen en weer waarbij hij ook op de leuning van zijn stoel sloeg. Voor cliënt heel leuk, voor mede flatbewoners niet.

De sambaballen wilde hij niet aan begeleiding meegeven en hij wilde zelf bepalen wat hij wel en niet doet, en ook wanneer. Na meerdere overlastmeldingen vanuit de omgeving liep de spanning echter wel hoog op. Dit maakte dat de vraag bij de gedragsdeskundige terecht kwam: Wat moeten we doen? De spanning loopt hoog op bij de buurtbewoners, maar zal ook hoog oplopen als we de sambaballen innemen. En mag dat wel omdat dat dan onvrijwillige zorg is?

Multidisciplinair is gekeken welke alternatieven er waren. Eigen regie is belangrijk, de sambaballen zijn belangrijk, maar ruzie met de omgeving is ook niet fijn. Uiteindelijk zijn we op een samenwerkingsafpraak uitgekomen. Cliënt legt de sambaballen in de avond achter slot en grendel neer in zijn woning, zodat begeleiding hier niet bij kan. Dit geeft hem rust; de sambaballen zijn veilig, de buurt blijft rustig en cliënt kan overdag van de sambaballen genieten.

Chantal van Lohuizen, gedragsdeskundige

- Wzd-beleid Esdégé-Reigersdaal aanpassen: Meerdere keren is er overlegd met de raad van bestuur, Wzd-functionarissen en de Wzd-procesgroep om tot afstemming te komen over het Wzd-beleid. Tijdens deze gesprekken is duidelijk geworden dat de raad van bestuur beleid met betrekking tot onvrijwillige zorg nastreeft wat in lijn is met de visie van de organisatie. Het is van belang dat er een visie op onvrijwillige zorg en werkwijze komt te liggen die uitvoerbaar is in de praktijk, navolgbaar is en recht doet aan de visie van Esdégé-Reigersdaal. Waar de nadruk t/m 2022 lag op het implementeren van de Wzd, verschuift dit naar het vinden van een visie en werkwijze die past bij de visie. Dit krijgt steeds meer vorm.
- Samenwerking met de cliëntvertrouwenspersoon (CVP) van Zorgstem: Zorgstem heeft in 2023 de locatiebezoeken opgepakt binnen Esdégé-Reigersdaal. Deze bezoeken hebben lang grotendeels stilgelegen door capaciteitstekort bij Zorgstem. Er zijn

veel kennismakingsgesprekken gevoerd en cliënten bezocht. In het begin is het een zoektocht geweest hoe de samenwerking vormgegeven kon worden. Voor clusters is het soms ingewikkeld hoe de locatiebezoeken goed vorm kunnen krijgen. Esdégé-Reigersdaal ondersteunt cliënten in de wijk of wonen in een woonvorm zonder gemeenschappelijke ruimte. Cliënten kunnen onrust ervaren door de aanwezigheid van een CVP met mogelijke gevolgen van dien. Voor vertegenwoordigers zijn de locatiebezoeken daarom soms ingewikkeld. Met deze clusters en de CVP's zijn extra gesprekken gevoerd en is er een vorm gevonden. Ook heeft er een halfjaarlijkse evaluatie plaatsgevonden waar de bestuurders van beide organisaties zijn aangesloten om de uitdagingen in de samenwerking te bespreken. Hierin is in een goed gesprek afgestemd dat wij met elkaar willen blijven kijken hoe een ieder zijn rol kan blijven uitvoeren met als uitgangspunt het belang van de cliënt. Dit gaat op veel clusters vanaf het begin prima en Esdégé-Reigersdaal ziet dit in het verloop van 2023 steeds beter gaan. Wat daarin heeft gewerkt is het hebben van een centraal contactpersoon vanuit Esdégé-Reigersdaal. Als er vragen vanuit clusters of Zorgstem zijn, kan deze contactpersoon de korte verbinding zijn. Zowel op het informerende als ondersteunende vlak, waardoor de rechtspositie van de cliënt beter gewaarborgd wordt.

- Trainen clusters: De Wzd-procesgroep heeft met de afdeling Leren & Ontwikkelen (L&O) de samenwerking opgezocht om de visie en werkwijze op onvrijwillige zorg beter mee te nemen in het totale leeraanbod van Esdégé-Reigersdaal. Voorbeelden zijn de betrokkenheid van de Wzd-procesgroep bij de basisopleiding en bijeenkomsten voor begeleiders (leren en opsteken). Bijvoorbeeld; Het thema is mondzorg. De Wzd-procesgroep gaat met begeleiders in gesprek met welke aspecten van onvrijwillige zorg je dan te maken kunt krijgen. Esdégé-Reigersdaal creëert hierdoor meer bewustwording met betrekking tot onvrijwillige zorg bij begeleiders. Ook zijn er bijeenkomsten gehouden om nieuwe gedragsdeskundigen te informeren over de Wzd.

Praktijkvoorbeeld: Weer kunnen bewegen

Zullen we dit wel doen? De vorige keer ging de afbouw ook niet goed!' Zo startte het gesprek met de arts. Familie was erg bezorgd dat een verandering in medicatie een terugval in gedrag zou veroorzaken. Hierdoor was er al langere tijd geen aandacht meer geweest voor de medicatie, omdat dit een lastig onderwerp was. Onder het mom van 'het moet van de Wzd' was het toch mogelijk om een eerste gesprek met de arts aan te vragen. Ondanks alle angsten is de (off-label) medicatie-afbouw doorgezet. En wat heeft het de cliënt veel opgeleverd! De cliënt werd veel alerter, ging meer bewegen en het lukte hem om duidelijker keuzes aan te geven.

Tineke Zeilstra, gedragsdeskundige

- Clusters bezoeken: In 2023 is er door de Wzd-procesgroep geïnvesteerd in de contacten met de clusters. Het was en blijft belangrijk om met elkaar goed zichtbaar te zijn voor de clusters en voor hun vragen klaar te staan. Op deze manier is er verbinding opgebouwd en zijn clusters ondersteund in het uitvoeren van de Wzd. Vragen die bijvoorbeeld speelden: Hoe kunnen clusters methodisch evalueren met cliënten? En dit navolgbaar maken in het dossier? Daarnaast hebben er locatiebezoeken plaats gevonden, zijn er vragen beantwoord en is er casuïstiek besproken. Via de interne kanalen van Esdégé-Reigersdaal is er gecommuniceerd over onvrijwillige zorg. Deze interne kanalen zijn de In Het Kort (nieuwsbrief voor alle collega's), Sernet (intranet), Sernet-groep 'Wet zorg en dwang' en de nieuwsbrieven voor gedragsdeskundigen en clustermanagers. Het laagdrempelig kunnen benaderen van de procesgroep en Wzd-functionarissen waarbij proactief verbinding wordt gehouden met de clusters is belangrijk om goed te kunnen samenwerken en afstemmen.

3.4 Overige ontwikkelingen

Naast de voorziene en onvoorziene actiepunten in 2023 hebben er andere ontwikkelingen plaatsgevonden:

- Samenwerking in kader van WvGGZ: Op initiatief van de GGZ is tussen het behandelcentrum 'De Rotonde' en de GGZ Noord Holland Noord een samenwerking ontstaan, waarbij de geneesheer directeuren (GGZ), clustermanagers, hoofd behandeling ('De Rotonde') en Wzd-procesgroep zijn aangesloten. Beide organisaties streven een doorlopende samenwerking na om cliënten op het snijvlak GGZ en VG zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen.
- Versteving interne samenwerking 'De Rotonde': Het behandelcentrum 'De Rotonde' van Esdégé-Reigersdaal en de Wzd-procesgroep werken samen. Gezien de ingewikkelde en specifieke casuïstiek op de De Rotonde is er een kortere lijn tussen procesgroep en De Rotonde ontstaan, waarbij vragen en knelpunten besproken zijn. Onderwerpen waren o.a.; verlofaanvragen, registratie en navolgbaar maken van onvrijwillige zorg, casuïstiek rondom wilsbekwaamheid van cliënten, huisregels en inzet van separeerruimte (HIC).
- Informatievoorziening en laagdrempeligheid: Naast de

Praktijkvoorbeeld: Nieuwe mogelijkheden

In gesprek met de arts wordt de onvrijwillige zorg van een cliënt besproken. De arts vraagt waarom de onvrijwillige zorg wordt ingezet; is er sprake van 'ernstig nadeel'? We staan hier even bij stil en komen tot de conclusie dat er geen goede onderbouwing is voor het ernstig nadeel. De onvrijwillige zorg zou dus per direct gestopt moeten worden. Dit zorgt voor spanning bij de cliëntbegeleider, maar maakt ook dat er creatief wordt gedacht over alternatieven. Aan het einde van het gesprek wordt er een alternatief gevonden waarbij de cliënt (op een veilige manier) meer vrijheid krijgt. Een eerste 'nee, dit mag niet' zorgt uiteindelijk dus voor nieuwe mogelijkheden voor de cliënt.

Tineke Zeilstra, gedragsdeskundige

bezoeken aan de clusters en het trainen van de medewerkers, is er ook ondersteuning op locatie geboden. Zichtbaarheid en beschikbaarheid van de Wzd-procesgroep in de organisatie is vergroot. Clusters zijn op weg geholpen als er uitdagingen waren. Dit is ook gedaan door updates op de Sernet-groep 'Wzd' en op de pagina die de hele organisatie kan lezen en via nieuwsbrieven voor begeleiders, gedragsdeskundigen en clustermanagers.

- Frisse blik: De gedragsdeskundigen van de Wzd-procesgroep hebben in 2023 meerdere keren opgetreden als 'niet bij de zorg betrokken deskundige' bij ingezette onvrijwillige zorg.
- Locaties met onvrijwillige zorg: De Wzd-procesgroep en de Wzd-functionarissen hebben beter in beeld gekregen welke locaties meer ondersteuning vragen dan anderen. De ervaringen zijn onderling gedeeld, waardoor een meer realistisch beeld van de dagelijkse werkpraktijk is ontstaan. Hierdoor raken beleid en praktijk steeds beter op elkaar afgestemd.

- Contact VGN: De Wzd-procesgroep is aangesloten bij alle bijeenkomsten voor leden die georganiseerd werden door de VGN.
- Externe intervisies en overleggen: De Wzd-functionarissen hebben zich aangesloten bij een landelijke intervisiegroep. De Wzd-procesgroep is aangesloten bij zowel het regionaal als het landelijk netwerk. Middels deze overleggen stemmen zorgorganisaties en de VGN met elkaar af en worden de laatste ontwikkelingen over de Wzd gedeeld.
- Wzd-beoordelingen en supervisie door externe arts: Er is supervisie voor de Wzd-functionarissen beschikbaar, deze wordt begeleid door een externe arts. Tevens heeft deze arts beoordelingen gedaan van medisch gerelateerde casuïstiek. In 2023 heeft Esdégé-Reigersdaal aan de IGJ gemeld dat wij kampen met een artsentekort, dat is ook merkbaar bij het kunnen betrekken van de arts bij de onvrijwillige zorg. Al eerder is er naar de IGJ gemeld dat Esdégé-Reigersdaal orthopedagogen inzet als Wzd-functionaris.
- 'Team Kwaliteit': De borging van het onderwerp onvrijwillige zorg heeft een betere borging gekregen binnen Team Kwaliteit van Esdégé-Reigersdaal. De coördinator onvrijwillige zorg werkt in dit team samen met collega's die verantwoordelijk zijn voor het uitwerken van de volgende onderwerpen: ECD, verantwoorden, visie, cliënttevredenheid, Beelden van Kwaliteit. De leidinggevende van dit team is ook proceseigenaar kwaliteit binnen het procesgericht werken. Door de samenwerking tussen deze collega's wordt de inhoudelijke kwaliteit van de onvrijwillige zorg beter opgepakt, gezien de meerdere invalshoeken die nu betrokken zijn vanuit het team.

Praktijkvoorbeeld: De tijd nemen werkt

H

et afgelopen jaar is er bij twee cliënten bepaalde off-label medicatie helemaal afgebouwd. Deze medicatie kregen de cliënten al heel lang. Door de komst van de Wzd zijn professionals zich bewust geworden van de nadelen van off-label medicatie. Daarbij zijn cliënten verhuisd van groepswonen naar individueel wonen, waardoor ze minder prikkels ervaren en meer op leeftijd geraakt. Dus rees de vraag; waarom zetten we daar geen stappen in? Team en vertegenwoordigers vonden dit wel spannend. Ze weten nog goed hoe het vroeger met hun naaste/cliënt ging en willen niet dat de cliënt terugvalt. Er is de tijd genomen en in verschillende mdo's aandacht besteed aan een mogelijke afbouw. Er is niets gedaan omdat het moest, maar alleen vanuit de juiste inhoudelijke overwegingen en met kleine stapjes. Daarbij werd er vaak geëvalueerd. Snel waren er positieve effecten te zien. De cliënt werd opener en ging meer vertellen, wat een succes voor iedereen en helemaal voor de cliënt. Tijdens dit proces is alles goed bijgehouden in het dossier van de cliënt en ook is er goedkeuring van een Wzd-functionaris. Fijn dat zo altijd goed terug te vinden is wanneer en waarom er welke keuzes zijn gemaakt.

Mariëlle van Loenen, gedragsdeskundige

In dit hoofdstuk worden doorgaans de kwantitatieve gegevens rondom de toepassing van onvrijwillige zorg gepresenteerd. Dit jaar is er echter voor gekozen om de focus te leggen op een kwalitatieve verantwoording. Dit is passend binnen het project 'Zinnig en simpel verantwoord' waaraan Esdégé-Reigersdaal deelneemt en in lijn met onze visie op verantwoorden.

Afgelopen jaar heeft Esdégé-Reigersdaal een ander elektronisch cliëntdossier, PUUR, in gebruik genomen. Hoewel in de afgelopen periode clusters hard gewerkt hebben om de verschillende vormen van onvrijwillige zorg op te nemen in PUUR, is dit nog niet voor alle clusters gelukt. Tevens is het vanuit behandelcentrum 'De Rotonde' nog niet mogelijk om voor alle cliënten PUUR te gebruiken. De huidige cijfers uit PUUR worden niet gedeeld omdat deze een onjuist beeld geven van de werkelijkheid.

Praktijkvoorbeeld:

Waarom zit die deur eigenlijk op slot?

Een cliënt verhuist van groepswonen naar individueel wonen. Bij het groepswonen zaten alle buitendeuren op slot in de nacht voor alle bewoners. Oude regels worden meegenomen naar de nieuwe woonsituatie. Men is zich eigenlijk niet bewust waarom deze ook op de nieuwe woonsituatie worden toegepast. Dit wordt besproken door de clustermanager en gedragsdeskundige in het teamoverleg en met de vertegenwoordigers van de cliënt. De broer van de cliënt hecht er waarde aan dat de ondersteuning zo normaal mogelijk gegeven wordt, hij is blij met deze afbouw. Iedereen is positief en er wordt besloten om eerst met een deurverklikker te kijken wat het effect in de nacht is als de deur open gelaten wordt. Door het individuele wonen zijn er veel minder prikkels en laten cliënten ander gedrag zien en ja, het blijkt heel goed te gaan. Er wordt met elkaar besloten dat de deur openblijft. De cliënt kan nu de wijk in, maar dat gebeurt niet. In periodes van onrust gaat de cliënt nog wel eens in de deurpost staan schreeuwen. Buurtbewoners bellen dan soms de politie. Steeds wordt afgewogen wat het ernstige nadeel is in deze situatie. Ze komen erop uit dat de cliënt nabijheid nodig heeft en niet een gesloten deur. Dus ze laten zich daar niet toe verleiden. De nachtdienst gaat snel naar de cliënt toe, weet deze gerust te stellen. Aan een periode van onrust komt ook altijd weer een eind.

Mariëlle van Loenen, gedragsdeskundige

In dit hoofdstuk schetst Esdégé-Reigersdaal zo goed mogelijk hoe zij de ontwikkeling met betrekking tot onvrijwillige zorg in 2024 voor zich

ziet. Gezien de externe en interne ontwikkelingen en veranderingen worden deze punten gezien als leidraad. De punten vormen onderdelen van het ontwikkelproces wat in dit verslag aan de orde is gekomen en daarom zijn zij niet hard vast te stellen.

De speerpunten voor 2024 zijn:

1. Visie en beleidsontwikkeling

- Esdégé-Reigersdaal wil in 2024 meer de organisatievisie en de geest van de wet als uitgangspunt nemen met betrekking tot onvrijwillige zorg.
- De raad van bestuur geeft duiding op het onderwerp onvrijwillige zorg door een heldere visie en opdracht aan de Wzd-procesgroep te formuleren. Daarbij wordt het onderdeel 'verantwoorden', zoals die opgenomen is in de visie, nader uitgewerkt en geduid.
- De organisatie heeft middels het project 'Procesgericht werken' het onderwerp onvrijwillige zorg geborgd in de organisatie door dit onderwerp een plek te geven op een kennistafel. Middels deze tafel wordt er tot gedragen beleid gekomen.
- De kennistafel ontwikkelt beleid en werkprocessen. Dit in samenspraak met clustermanagers, gedragsdeskundigen, CCR en andere belanghebbenden.
- Op clusterniveau wordt onvrijwillige zorg een vast bespreekpunt bij de werkplanbespreking. Hierdoor wordt inzichtelijk welke succesfactoren er zijn en wanneer er ondersteuning geboden moet worden.
- Op cliëntniveau wordt het goede gesprek gevoerd met onvrijwillige zorg als vast bespreekpunt in de multidisciplinaire overleggen met de cliënt/vertegenwoordiger. Deze ondersteuning wordt navolgbaar gemaakt in het dossier.

Praktijkvoorbeeld: Dit voelt als mijn eigen huis

Bij een cliënte met moeilijk verstaanbaar gedrag is het nodig om altijd haar buitendeur op slot te hebben. Het ernstig nadeel is

te groot. Als er bezoek komt, moet die altijd door een begeleider worden binnen gelaten, ze vindt dat niet leuk. Het team blijft zoeken naar zoveel mogelijk eigen regie voor de cliënt. Het volgende idee wordt geboren; waarom doen we een kwartier voordat zij visite krijgt haar deur niet los? Dan kan zij zelf haar visite binnenlaten en kijken we wat er gebeurt? Het blijkt te werken, de cliënt kan het aan als de deur een kwartier los is en vertelt trots dat zij zelf het bezoek binnenlaat. Ze geeft aan dat het nu echt voelt als haar eigen huis. Het is een voorbeeld van hoe dit team kijkt naar onvrijwillige zorg. Het is ingebed in de overlegstructuur en altijd onderwerp van gesprek in evaluaties. Het betrekken van een niet bij de zorg betrokken deskundige wordt wisselend ervaren. Als die persoon fysiek aanwezig is bij het mdo, dan wordt het vaak als zeer waardevol ervaren. Maar soms is onvrijwillige zorg niet af te bouwen, dan voelt het als een herhaling van zetten en is het tijdrovend. Ook voor cliënt/vertegenwoordigers kan dit zo voelen en sluiten zij niet altijd aan bij het mdo. Het is altijd zoeken naar een goede balans hierin om goed te blijven evalueren.

Mariëlle van Loenen, gedragsdeskundige

- Versterken van de rechtspositie van cliënten. Vanuit de visie worden cliënten actief geïnformeerd over hun rechten. Zij worden waar nodig ondersteund in het gebruikmaken van hun rechten. Dit kan plaatsvinden door het inschakelen van een cliëntvertrouwenspersoon, het evalueren van onvrijwillige zorg, het betrekken van een onafhankelijk deskundige, enz.
- 2. Cliëntvertrouwenspersoon onvrijwillige zorg**
- In 2023 heeft Zorgstem met ondersteuning van Esdégé-Reigersdaal de locatiebezoeken verder vormgegeven. In deze samenwerking ten gunste van de rechtspositie van de cliënten, wil Esdégé-Reigersdaal blijven investeren.
- 3. Vernieuwend verantwoord**
- Esdégé-Reigersdaal is reeds meerdere jaren verbonden aan het experiment 'Vernieuwend verantwoord'. In 2024 is samen met andere zorgorganisaties een werkgroep opgestart die experimenteerruimte gaat benutten en verder gaat uitwerken hoe onvrijwillige zorg in de praktijk vormgegeven en verantwoord gaat worden.
- 4. Interne samenwerking**
- In 2023 is er geïnvesteerd in de relatie tussen de clusters en de Wzd-procesgroep, inclusief Wzd-functionarissen. De vindbaarheid is vergroot en door de investering in contact is de drempel tot contact verlaagd. Ook is er aandacht besteed aan het creëren van bewustwording met betrekking tot onvrijwillige zorg, middels bijeenkomsten, intranet en nieuwsbrieven. Hier gaan we in 2024 onverminderd mee door.

Praktijkvoorbeeld: De knop om

De weerstand in het team was merkbaar als het over afbouwmogelijkheden met betrekking tot onvrijwillige zorg ging. De argumenten waren; We ondersteunen ouderwordende cliënten, heeft het nog wel nut? Belasten we de cliënten hier niet teveel mee? Vooral de nadelen werden gezien en niet de voordelen die het voor de cliënt kan hebben. Toch gaat het team aan de slag en worden de vertegenwoordigers betrokken bij het volgende plan. Bij één van de cliënten zat de slaapkamerdeur in haar eigen appartement 's nachts op slot. Na even uitproberen heeft zij nu een draaiknop aan de binnenzijde van de slaapkamerdeur. Zij kan hem zelf open en dicht draaien en kiest er zelf voor om deze 's nachts op slot te doen. Wel zit de voordeur van het appartement naar de centrale ruimtes 's nachts nog op slot. De volgende stap is om te kijken wat er gebeurt als deze deur van een draaiknop voorzien gaat worden. Het risico is dat cliënte in de centrale ruimtes spullen gaat stukmaken. Dat moeten we goed monitoren. Een goede samenwerking en regelmatig evalueren met nachtzorg en alle collega's is nodig. Behalve de knop van de deur, is ook de knop van het team om. Begeleiders komen nu uit zichzelf naar gedragsdeskundige en arts met vragen over (on)vrijwillige zorg. Door het advies van de onafhankelijk deskundige werden ze aan het denken gezet en komen ze met ideeën die nog verder gaan dan het advies. Het belangrijkste wat hierin heeft gewerkt is het de tijd geven en het gesprek met elkaar blijven voeren.

Amanthis Angenent, gedragsdeskundige

Praktijkvoorbeeld: De proeverij

S

inds 2015 is er met cliënt een zoektocht gaande rondom zijn medicatie. Hij krijgt medicatie om zijn stemming stabiel te houden. Als cliënt echter een meer manische periode heeft, gaat hij medicatie weigeren. De reden voor weigering is divers geweest:

Het poeder lag zwaar op de maag, waardoor er is overgegaan op tabletvorm.

Daarna was het slikken een probleem en is er overgegaan op vloeibare medicatie.

Toen werd de smaak een probleem en kreeg hij de medicatie in een andere substantie.

De zoektocht en de weigering van medicatie, welke wordt gelabeld als regie houden over het eigen leven en niet zozeer tegen de medicatie zelf, bleef echter terugkomen.

In overleg met de arts bleek de vloeibare medicatie met veel verschillende substanties ingenomen te kunnen worden. Om de wil van cliënt in juiste banen te leiden waarbij de regie voor een groot deel bij hem zou komen te liggen, is er in samenwerking met de gedragsdeskundige gestart met een 'proeverij'. Iedere week is de mogelijkheid de medicatie te proberen met iets anders. Als na die week blijkt dat dit het toch niet is, kan wat anders uitgeprobeerd worden.

Deze werkwijze heeft direct positief effect gehad. De eerste week is gekozen voor appelmoes, welke inmiddels al 3 weken wordt geprobeerd. Voor cliënt blijkt deze vorm van inspraak van enorm groot belang te zijn. Een mooi succes, waarbij we stiekem hopen dat we nog meer opties van de proeverij uit mogen proberen, maar eigenlijk tegelijkertijd cliënt de rust gunnen die hij nu ervaart.

Chantal van Lohuizen, gedragsdeskundige

6 Jaarverslag onvrijwillige zorg in duidelijke taal

Inleiding

Dit is het jaarverslag over Onvrijwillige zorg bij Esdégé-Reigersdaal.

Je leest nu de leesvriendelijke versie van het jaarverslag.

Het jaarverslag is gemaakt door de procesgroep Wet zorg en dwang van Esdégé-Reigersdaal.

Esdégé-Reigersdaal moet dit jaarverslag maken van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

In dit verslag staat vaak 'we'.

Met 'we' bedoelen we de organisatie Esdégé-Reigersdaal.

Bijvoorbeeld: We moeten dit jaarverslag maken.

Betekent: Esdégé-Reigersdaal moet dit verslag maken.

Anders kijken naar de Wet zorg en dwang.

De Wet zorg en dwang (Wzd) is erg ingewikkeld.

Om het helemaal volgens de regels te doen is moeilijk en geeft veel administratie.

Esdégé-Reigersdaal kiest er voor om de Wzd als leidraad te gebruiken.

Maar we volgen de regels niet helemaal.

We doen het wel goed, maar op onze eigen manier.

Bijvoorbeeld de gesprekken die begeleiders met cliënten moeten voeren over onvrijwillige zorg.

Bij Esdégé-Reigersdaal kiezen begeleiders en cliënten zelf wanneer ze de gesprekken voeren.

Niet omdat het ieder half jaar moet.

Zo wordt het leven van cliënten prettiger.

Het zorgt ook voor minder administratie.

Deze manier van werken past goed bij Esdégé-Reigersdaal.

We testen deze manier van werken in een landelijk project waar we aan meedoen.

Lees verder op de volgende pagina

Wzd in 2023 bij Esdégé-Reigersdaal

In 2023 heeft Esdégé-Reigersdaal een Wzd-procesgroep opgericht. Dat is een groep mensen met veel verstand van onvrijwillige zorg en de Wzd. Er is ook een groep met **Wzd-functionarissen**. Zij bespreken hoe we met onvrijwillige zorg om willen gaan. En hoe we het makkelijker kunnen maken. Zij hebben begin 2023 veel dingen bedacht die nodig zijn om dat te bereiken. Ze hebben bedacht dat Wzd-functionarissen onafhankelijk moeten zijn. Dat betekent dat ze zelf bepalen wat ze doen. Wzd-functionarissen hoeven niet te doen wat Esdégé-Reigersdaal zegt.

De Wzd-functionarissen en Esdégé-Reigersdaal overleggen met elkaar wat er moet gebeuren:

- Er komen duidelijkere afspraken tussen de Wzd-procesgroep en de raad van bestuur.
Zo weet iedereen beter wie wat moet doen.
- De vragen van clusters en cliënten over de Wzd moeten beter beantwoord worden.
- De administratie voor de Wzd moet makkelijker worden.
- Er moeten werkbezoeken komen op clusters waar onvrijwillige zorg gegeven wordt. Zo kunnen we beter zien wat er gebeurt en of het volgens de regels gaat.
- Ieder team van Esdégé-Reigersdaal krijgt een eigen aandachtfunctionaris onvrijwillige zorg (dit moet nog gebeuren).
- Onvrijwillige zorg wordt een vast onderdeel in de opleidingen van Esdégé-Reigersdaal (hier wordt aan gewerkt).
- Verbeteren hoe begeleiders kijken naar de Wzd.
- Vaak is een arts nodig bij een aanvraag voor onvrijwillige zorg.
Er zijn niet genoeg artsen.
We onderzoeken hoe we om kunnen gaan met het tekort van artsen.
Dat is uitgelegd aan de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

[Lees verder op de volgende pagina](#)

Verbeteringen in 2023:

- In 2022 waren er te weinig Wzd-functionarissen: In 2023 zijn 8 medewerkers opgeleid tot Wzd-functionaris.
Van de 8 medewerkers zijn er 2 basisarts.
- De Wzd invullen in PUUR is te ingewikkeld.
Het is nog niet gelukt alle gevallen van onvrijwillige zorg in PUUR te zetten.
Hier wordt aan gewerkt om dat makkelijker te maken.
- We werken aan Wzd-beleid dat past in de visie van Esdégé-Reigersdaal.
- Betere samenwerking met cliëntvertrouwenspersonen van Zorgstem.
Er is nu een contactpersoon bij Esdégé-Reigersdaal die vragen van Zorgstem of clusters kan beantwoorden.
- In de basisopleiding is meer aandacht voor onvrijwillige zorg.
Nieuwe gedragsdeskundigen worden ook bijgepraat over de Wzd.
- De Wzd-procesgroep bezocht in 2023 clusters.
We weten beter welke locaties meer ondersteuning nodig hebben bij onvrijwillige zorg.
Op deze manier kunnen clusters hun vragen stellen over de Wzd.
Er is beter contact tussen de clusters en de Wzd-procesgroep.
- De Wzd-procesgroep heeft informatie met de clusters gedeeld op verschillende manieren zoals Sternet en nieuwsbrieven.
Hierdoor is de informatie beter te vinden voor begeleiders.
- Samenwerken met veel andere organisaties om de Wzd te verbeteren.
Bijvoorbeeld de GGZ, de VGN en landelijke en regionale praatgroepen over de Wzd.
- Een arts die niet bij Esdégé-Reigersdaal werkt kan gevraagd worden om Wzd-beoordelingen te doen.
- De coördinator Onvrijwillige zorg werkt samen met de afdeling Kwaliteit van Esdégé-Reigersdaal.
Door die samenwerking wordt de kwaliteit van onvrijwillige zorg beter.

[Lees verder op de volgende pagina](#)

Geen getallen

In de Wzd staat dat we veel getallen moeten inleveren.

Maar veel getallen kloppen niet, dus dat zegt niets.

Niet alles staat in PUUR of er staan fouten in.

Daarom staan er in het verslag korte verhalen over de Wzd bij Esdégé-Reigersdaal.

Die vertellen meer dan getallen die niet kloppen.

Die verhalen kun je lezen in het volledige verslag.

WZD in 2024

In dit hoofdstuk staat hoe Esdégé-Reigersdaal de onvrijwillige zorg in 2024 wil uitvoeren.

Het is een leidraad, er kunnen in 2024 nog dingen veranderen.

- Esdégé-Reigersdaal wil in 2024 de Wzd uitvoeren met de visie als leidraad. Dit betekent dat de raad van bestuur een visie met duidelijke taak beschrijft voor de Wzd-procesgroep. Dan weet de Wzd-procesgroep beter wat haar werk is.
- Onvrijwillige zorg wordt regelmatig besproken tijdens de kennistafel. Zo weet iedereen wat er verwacht wordt.
- De kennistafel bespreekt hoe de Wzd moet worden uitgevoerd met clustermanagers, gedragsdeskundigen en de centrale cliëntenraad.
- Ieder cluster bespreekt onvrijwillige zorg tijdens de werkplanbespreking.
- Cliënten of vertegenwoordigers bespreken onvrijwillige zorg tijdens multidisciplinaire overleggen. De uitkomst van dit gesprek wordt in PUUR gezet.
- De locatiebezoeken van Zorgstem blijven ook in 2024 doorgaan.
- Esdégé-Reigersdaal doet al een aantal jaar mee aan het experiment 'Vernieuwend verantwoord'. In 2024 gaat een landelijke werkgroep uitwerken hoe we met de Wzd om willen gaan.
- In 2024 blijft de Wzd-procesgroep clusters informeren met nieuwsbrieven, bijeenkomsten en op Sernet.

Einde van dit verslag

Reactie centrale cliëntenraad en centrale verwantenraad

7.1 Reactie centrale cliëntenraad

4 juni 2024

Geachte Tanja Vredeveld,

In onze vergadering van 3 juni hebben we het jaarverslag in begrijpelijke taal samen met jou doorgenomen.

Het was fijn dat we meteen onze vragen konden stellen.

Het was ons namelijk niet duidelijk wat er werd bedoeld met 'onafhankelijke' Wet zorg en dwang functionarissen?

Onafhankelijk van de organisatie?

Hiermee werd bedoeld dat die functionaris niet in een Wet zorg en dwang procesgroep zit.

We zijn blij om te lezen dat er een betere samenwerking is met de cliëntvertrouwenspersoon van Zorgstem en dat er nu ook een contactpersoon is bij Esdégé-Reigersdaal.

Ook dat de locatiebezoeken van de cliënt vertrouwenspersoon in 2024 door blijven gaan vinden wij zeer positief. Bij verschillende cliëntenraden hebben ze dan ook al kennis gemaakt.

Ook is het goed om te lezen dat de Wzd groep clusters bezoekt, wij merken namelijk nog steeds dat er veel onwetendheid is op de clusters.

Dus hoe meer voorlichting en informatie wordt gegeven hoe beter.

Het is ook zeker goed om hier in de basisopleiding al mee te beginnen.

Het is ook goed om te lezen dat de visie de leidraad blijft.

We zijn blij om te lezen dat de uitvoering van de Wzd vanuit de kennistafel besproken gaat worden met de CCR. Advies vanuit de CCR is om dit in een zo'n vroeg mogelijk stadium te doen zodat er nog inspraak mogelijk is.

We geven dan ook een positief advies over het jaarverslag 2023 onvrijwillige zorg en het is goed om het kritische te blijven bekijken.

Met vriendelijke groet,

Anita Schoemaker, voorzitter

Centrale cliëntenraad

Esdégé-Reigersdaal

7.2 Reactie centrale verwantenraad

Maandag 3 juni 2024

“In het jaarverslag is te lezen dat er in 2023 enorme stappen zijn gezet in het implementeren van de wet zorg en dwang in Esdégé-Reigersdaal. Het feit dat er meerdere functionarissen opgeleid zijn is positief en het ontwikkelen van de kennistafel is een mooie stap. Er is goed beschreven wat nog aandacht behoeft en welke onderdelen nog niet goed lopen. Wij zijn blij met het kwalitatieve verslag en vooral ook met de voorbeelden die in het verslag genoemd worden.

Als CVR zouden we graag meer op de hoogte gehouden willen worden van de ontwikkelingen. Omdat we geen toegang hebben tot interne nieuwsbrieven en Sernet, kunnen we de ontwikkelingen niet volgen. Het is goed om met een Wzd-functionaris te overleggen hoe hieraan tegemoet gekomen kan worden.”

“Ik heb er verder geen opmerkingen over. Het is natuurlijk zeer cliënt en cluster gebonden. Op de Buitenhof moet er vooral door de begeleiding gekeken worden of en welke dwang ze ongemerkt uitoefenen aangezien de cliënten hier zelf niet toe in staat zijn en verwanten ook niet alles zien.

Het gaat bijzonder goed.

Wel fijn dat ER de wet op een eigen manier invult en niet precies alles doen volgens alle regeltjes.”

